

QEVERIA E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Agjencioni për përkrahje financiare në bujqësinë dhe zhvillimin rural

Rr. Skupi 3-a, 1000 Shkup

Në bazë të nenit 14 paragrafi 2 (a) nga Ligji për ratifikim të Marrëveshjes ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Komisionit i Bashkësive Evropiane për rregullat për bashkëpunim në aspekt të ndihmës financiare prej KE të Republikës së Maqedonisë dhe zbatimin e ndihmës sipas komponentit V (IPARD) prej instrumentit për ndihmë parahyrëse "Gaz. zyrtare e RM " nr. 165/2008) dhe në bazë të Pjesës V paragrafi (5) prej Programit për shfrytëzimin e mjeteve prej Instrumentit për ndihmë parahyrëse për zhvillim rural të Bashkimit Evropian (IPARD) për periudhën 2007-2013 "Gaz. zyrtare e RM " nr. 83/2009),

Agjencia për përkrahje financiare në bujqësi dhe zhvillimin rural

më 30 shtator të vitit 2010 shpall

THIRJE PUBLIKE nr.01/2010

për dorëzimin e kërkesave për shfrytëzimin e mjeteve prej
IPARD Programit 2007-2013

Agjencia për përkrahje financiare në bujqësi dhe zhvillimin rural (në tekstin e më tutjeshëm : Agjencia) si institut kompetent dhe organ kontraktues për zbatimin e marrëveshjes të Instrumentit për ndihmë parahyrëse për zhvillim rural të UE (IPARD) u bën thirrje të gjithë të interesuarve persona fizik dhe juridik prej Republikës së Maqedonisë të dorëzojnë kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013 për masat në vijim:

Masa 101 – Investime në ekonomitë bujqësore me qëllim të ristrukturimit dhe mbindërtimit të tyre për arritjen e standardeve të Bashkimit evropian

Masa 103 - Investime për përpunim dhe marketing për prodhimet bujqësore dhe të peshkut me ristrukturimin dhe mbindërtimin e tyre për arritjen e standardeve të Bashkimit Evropian

Masa 302 – Diverzifikim dhe zhvillim të aktiviteteve ekonomike rurale

**Instrument për ndihmë parahyrëse të Bashkimit Evropian
për zhvillim rural për 2007-2013**

1. Shuma e përgjithshme e mjeteve financiare për zbatimin e kësaj Thirrje publike në euro është 40.028.365,00 apo në denarë 2.465.947.426,00, nga të cilat

- 75% prej mjeteve janë të siguruara nga Bashkimi Evropian dhe

- 25% prej mjeteve janë të siguruara nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

2. Mjetet financiare sipas kërkesave individuale jepen si përkrahje financiare e pakthyeshme (grant) në vlerë prej 50% nga vlera e shpenzimeve të pranueshme, gjegjësisht 55% për kërkesë të dorëzuar nga bartësi i ekonomisë bujqësore jo më i vjetër se 40 vjet nga dita e dorëzimit të kërkesës për shfrytëzimin e mjeteve sipas masës 101.

3. Afati i fundit për dorëzimin e kërkesës është 29.11.2010.

4. Marrja e formularëve dhe udhëzimeve:

Formularët e duhur prej „Kërkesë për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013“ si dhe „Udhëzimi për shfrytëzuesit e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013“ në të cilin janë të përfshira të gjitha informatat për kriteret, kushtet për pranueshmëri të projekteve dhe kushteve për financim dhe informata të tjera të cilat janë të domosdoshme për përgatitjen e kërkesës për shfrytëzimin e mjeteve të IPARD Programit 2007-2013, Udhëzim për përgatitje të Planit afarist, Udhëzim për gjetje (nxjerrje) të dokumentacionit të domosdoshëm nga institucionet kompetente dhe informacione tjera të nevojshme në versionin elektronik mund të merren në ueb-adresën e Agjencionit: www.ipardpa.gov.mk.

Formularët në formë të shtypur prej kërkesës për shfrytëzimin e mjeteve të IPARD Programit 2007-2013, dhe Udhëzimit për shfrytëzuesit e mjeteve të IPARD Programit 2007-2013 mund të merren drejtpërdrejt në Agjencion në adresën:

Agjencioni për përkrahje financiare në bujqësinë dhe zhvillimin rural,

rr. Skupi nr. 3-a

1000 Shkup

dhe në qendrat më të afërta rajonale ose njësitet punuese të **Agjencionit për nxitje të zhvillimit në bujqësi** çdo ditë pune prej **orës 8:30 deri ora 16:30** . (Lista e qendrave rajonale ose njësiteve punuese të Agjencionit për nxitje të zhvillimit në bujqësi me të dhënat për kontakt janë të shpallura në ueb-adresën www.ipardpa.gov.mk

5. Mënyra e dorëzimit të kërkesës:

Kërkuesit duhet të dorëzojnë Kërkesë për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013 për masa individuale, Plan afarist, i përgatitur në bazë të Udhëzimit për përgatitje të Planit afarist dhe dokumentacionin shoqërues siç është e cekur në Kërkesën për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013. Informata më detale për kërkesat specifike për pranueshmëri janë të cekur në *Udhëzimin për shfrytëzuesit e mjeteve të IPARD Programit 2007-2013*.

Kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013 dhe Plani afarist përgatiten në gjuhën maqedone.

Kërkesat e plotësuara për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013 së bashku me Planin afarist dhe dokumentacionin e duhur të plotë dorëzohen në zarf të mbyllur me shenjë në pjesën e përparme të zarfit lartë në qoshin e majtë “MOS E HAP” për Thirrje publike IPARD numër 01/2010 dhe shënimin e shifrës të masës për të cilën e dorëzon kërkesën. Kërkesa mund të dorëzohet me postë si dërgesë e rekomanduar apo personalisht në arkivin e Agjencionit.

Vërejtje: Kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013 ,Plani afarist dhe dokumentacioni i dorëzuar NUK KTHEHEN. Për shkak të kontrollit të realizuar në teren nga ana e Agjencionit është e nevojshme që kërkuesit të ketë kopje nga dokumentacioni i përgjithshëm i dorëzuar në Agjencion.

Informata në detaje në kontakt tel. (02) 3097-460 ose në kontakt e-mail adresën: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk dhe në ueb-faqen: www.ipardpa.gov.mk.

**Instrument për ndihmë parahyrese të Bashkimi Evropian
për zhvillim rural për 2007-2013**

**Drejtme të përgjithshme për përgatitjen e kërkesës së
Shpalljes publike nr. 01/2010**

1.	Qëllimet e përgjithshme të IPARD Programit 2007-2013
	Qëllimi i IPARD Programit 2007-2013 është nëpërmjet masave të përshtatshme për përkrahje të zhvillimit bujqësor dhe rural që të përmirësohet konkurrimi i prodhimeve bujqësore dhe sektori bujqësor-ushqimor nëpërmjet dakordimit të tyre me standardet e Bashkimit evropian dhe arritje të ambientit jetësor të qëndrueshëm dhe zhvillim socio-ekonomik të hapësirave rurale përmes nxitjes së aktiviteteve ekonomike dhe rritjen e mundësive për punësim, nëpërmjet prioritetëve në vijim: - përmirësim i konkurrencës për ekonomi bujqësore të qëndrueshme dhe kapacitete bujqësore-ushqimore të nën-sektoreve të caktuara nëpërmjet investimeve të dedikuara për përmirësimin e infrastrukturës teknologjike dhe të tregut me qëllim që të rrit vlerën e shtuar të prodhimeve bujqësore që të arrihen standardet e Bashkimit evropian për cilësi, korrektësi shëndetësore, siguri shëndetësore, mirëqenien e kafshëve dhe standardet për mbrojtjen e mjedisit. - përmirësimin e cilësisë së jetës të popullatës rurale, rritjen e të ardhurave në mjediset rurale dhe krijimin e mundësive për punësime të reja përmes zhvillimit dhe diversifikimit të aftësive ekonomike të ekonomive bujqësore që të zvogëlohet pabarazia ndërmjet rajoneve dhe në krahasim me mjediset urbane.
2.	Prioritete për dhënien e përkrahjes financiare
	Në pajtim me qëllimet e IPARD Programit 2007-2013, prioritetet kryesore për përkrahjen financiare janë në vijim: a) Në pajtim me Boshtin Prioritar 1 – Përmirësimin e efikasitetit të tregut dhe implementimin e standardeve të Bashkimit evropian: Masa 101 – Investime në ekonomitë bujqësore me qëllim të ristrukturimit dhe mbindërtimit për arritjen e standardeve të Bashkimit Evropian Masa 103 - Investime për përpunim dhe marketing për prodhimet bujqësore dhe të peshkut me ristrukturimin dhe mbindërtimin e tyre për arritjen e standardeve të Bashkimit Evropian b) Në pajtim me –Boshtin prioritar 3 – Zhvillim të ekonomisë në mjediset rurale: Masa 302 - Diversifikim dhe zhvillim të aktiviteteve ekonomike rurale
3.	Lënda dhe kushtet për shfrytëzimin e përkrahjes financiare për masën 101
	Përkrahja financiare për masën 101 është dedikuar për prodhimet bujqësore në sektorët prioritarë vreshtari (1011), pemëtari (1012), kopshtari (1013), kultivimin e bagëtisë qumështore për prodhim primar të qumështit të papërpunuar (1014) dhe kultivimin e bagëtisë dhe shpendarisë për shumim për prodhim të mishit (1015). Grupet e investimeve të sektorëve proritare u dedikohen llojeve të investimeve në vijim:
Shifra	Lloji i investimit
10111	Përtrirja e fidanëve ekzistues të hardhive
10121	Përtrirja e fidanëve ekzistues të pemëve
10131	Ndërtimi dhe përtrirja e serave prej plasmasi (në përjashtim të serave në formë tuneli)
10132	Ndërtimi dhe përtrirja e serave ekzistuese prej qelqi
10133	Ndërtimi dhe përtrirja e objekteve për aktivitetet pas vjeljes në serat ekzistuese prej plasmasi dhe qelqi (në përjashtim të serave në formë tuneli)
10134	Modernizimi i prodhimtarisë së perimeve në ambient të hapur
10141	Ndërtim/përtrirje të objekteve për ruajtjen e lopëve, dhenve dhe dhive që milen

10142	Furnizim me pajisje për mjeljele, ftohje dhe deponim të qumështit																																																																																																																
10151	Ndërtim/përtrirje të objekteve për ruajtjen e derrave për shumim																																																																																																																
10152	Vendosje e kapaciteteve të reja të shpendarisë në ekonomitë bujqësore për ruajtjen e zogjëve dhe modernizimin e atyre ekzistuese																																																																																																																
3.1.	Kërkuesit për shfrytëzim të mjeteve nga masa 101 mund të jenë ekonomi bujqësore, të cilët janë të regjistruar në Regjistrin qendror të ekonomive bujqësore në MBPE në pajtim me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural („Gaz. zyrtare e RM“ nr. 49/10) si: a) Prodhues individual bujqësor – persona fizik (pronarë të ekonomive bujqësore familjare apo bartës të ekonomisë bujqësore- bujk individual të cilët merren me bujqësi në emër të vet dhe llogari të vet si dhe i cili është pronar i pronës bujqësore apo ka të drejtë për shfrytëzimin e pronës bujqësore të ekonomisë bujqësore në bazë juridike; b) Person juridik, i themeluar në pajtim me Ligjin për shoqatat tregtare („Gaz. zyrtare e RM “ nr. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08,42/10,48/10), dhe është i regjistruar në Regjistrin qendror, [sipas Klasifikimit nacional të aktiviteteve ekonomike („Gaz. zyrtare e RM “ nr. 147/08)]; c) Kooperativa të themeluara në pajtim me Ligjin për kooperativa („Gaz. zyrtare e RM“ nr. 54/02, 84/05) të cilët janë të regjistruar për veprimtari bujqësore dhe janë të regjistruara si të tilla në Regjistrin qendror [sipas Klasifikimit nacional të aktiviteteve ekonomike („Gaz. zyrtare e RM “ nr. 147/08)]; ç) Persona tjerë fizik dhe juridik, të cilët fillojnë me veprimtari bujqësore përderisa i plotësojnë kushtet e veçanta për madhësinë e kapacitetit prodhues të kërkuesve sipas sektorëve prioritarë. 2) Madhësia e kapaciteteve prodhuese të ekonomive bujqësore: <table><tr><th rowspan="2">Shfrytëzues</th><th rowspan="2">Sektor me prioritet</th><th rowspan="2">Grupet e investimeve</th><th rowspan="2">Njësia masa</th><th colspan="2">Madhësia e kapaciteteve të pranueshme</th></tr><tr><th>Min.</th><th>Maks.</th></tr><tr><td colspan="6">Prodhuesi individual bujqësor</td></tr><tr><td rowspan="8"><i>Bujqësi bimore</i></td><td colspan="5">1011 Fidanë hardhi</td></tr><tr><td></td><td>10111</td><td>Ha</td><td>0.5</td><td>20</td></tr><tr><td colspan="5">1012 Kopsht pemësh</td></tr><tr><td></td><td>10121</td><td>Ha</td><td>0.5</td><td>15</td></tr><tr><td colspan="5">1013 Kopshtari</td></tr><tr><td>- sera plasmasi</td><td>10131;10133</td><td>ha</td><td>0.3</td><td>3</td></tr><tr><td>- sera qelqi</td><td>10132; 10133;</td><td>ha</td><td>0.1</td><td>2.5</td></tr><tr><td>- ambient të hapur</td><td>10134</td><td>ha</td><td>0.5</td><td>15</td></tr><tr><td rowspan="8"><i>Blegtori</i></td><td colspan="5">1014 Prodhimtari primare të qumështit të papërpunuar</td></tr><tr><td>- lopë qumshtore</td><td>10141; 10142</td><td>kokë</td><td>10</td><td>100</td></tr><tr><td>- dhi qumështore</td><td>10141; 10142</td><td>kokë</td><td>50</td><td>500</td></tr><tr><td>- dhen qumështor</td><td>10141; 10142</td><td>kokë</td><td>300</td><td>3,000</td></tr><tr><td colspan="5">1015 Prodhim të mishit</td></tr><tr><td>- derra për shumim</td><td>10151</td><td>kokë*</td><td>2,000</td><td>8,000</td></tr><tr><td>- derra</td><td>10151</td><td>kokë</td><td>40</td><td>100</td></tr><tr><td>- zogj</td><td>10152</td><td>zogj*</td><td>5,000</td><td>30,000</td></tr><tr><td colspan="6">Kooperativat bujqësore, persona juridik që merren me bujqësi, apo persona juridik që hyjnë në aktivitete bujqësore</td></tr><tr><td><i>Bujqësi bimore</i></td><td colspan="5">1011 Fidanë hardhi</td></tr></table>					Shfrytëzues	Sektor me prioritet	Grupet e investimeve	Njësia masa	Madhësia e kapaciteteve të pranueshme		Min.	Maks.	Prodhuesi individual bujqësor						<i>Bujqësi bimore</i>	1011 Fidanë hardhi						10111	Ha	0.5	20	1012 Kopsht pemësh						10121	Ha	0.5	15	1013 Kopshtari					- sera plasmasi	10131;10133	ha	0.3	3	- sera qelqi	10132; 10133;	ha	0.1	2.5	- ambient të hapur	10134	ha	0.5	15	<i>Blegtori</i>	1014 Prodhimtari primare të qumështit të papërpunuar					- lopë qumshtore	10141; 10142	kokë	10	100	- dhi qumështore	10141; 10142	kokë	50	500	- dhen qumështor	10141; 10142	kokë	300	3,000	1015 Prodhim të mishit					- derra për shumim	10151	kokë*	2,000	8,000	- derra	10151	kokë	40	100	- zogj	10152	zogj*	5,000	30,000	Kooperativat bujqësore, persona juridik që merren me bujqësi, apo persona juridik që hyjnë në aktivitete bujqësore						<i>Bujqësi bimore</i>	1011 Fidanë hardhi				
Shfrytëzues	Sektor me prioritet	Grupet e investimeve	Njësia masa	Madhësia e kapaciteteve të pranueshme																																																																																																													
				Min.	Maks.																																																																																																												
Prodhuesi individual bujqësor																																																																																																																	
<i>Bujqësi bimore</i>	1011 Fidanë hardhi																																																																																																																
		10111	Ha	0.5	20																																																																																																												
	1012 Kopsht pemësh																																																																																																																
		10121	Ha	0.5	15																																																																																																												
	1013 Kopshtari																																																																																																																
	- sera plasmasi	10131;10133	ha	0.3	3																																																																																																												
	- sera qelqi	10132; 10133;	ha	0.1	2.5																																																																																																												
	- ambient të hapur	10134	ha	0.5	15																																																																																																												
<i>Blegtori</i>	1014 Prodhimtari primare të qumështit të papërpunuar																																																																																																																
	- lopë qumshtore	10141; 10142	kokë	10	100																																																																																																												
	- dhi qumështore	10141; 10142	kokë	50	500																																																																																																												
	- dhen qumështor	10141; 10142	kokë	300	3,000																																																																																																												
	1015 Prodhim të mishit																																																																																																																
	- derra për shumim	10151	kokë*	2,000	8,000																																																																																																												
	- derra	10151	kokë	40	100																																																																																																												
	- zogj	10152	zogj*	5,000	30,000																																																																																																												
Kooperativat bujqësore, persona juridik që merren me bujqësi, apo persona juridik që hyjnë në aktivitete bujqësore																																																																																																																	
<i>Bujqësi bimore</i>	1011 Fidanë hardhi																																																																																																																

		10111	ha	0.5	50
	1012 Kopsht pemësh				
		10121	ha	0.5	30
	1013 Fidanë perimesh				
	- sera plasmasi	10131;10133	ha	1.0	8
	- sera qelqi	10132;10133	ha	1.5	6
	- ambient të hapur	10134	ha	0.5	30
<i>Blegtori</i>	1014 Prodhime të qumështit				
	- lopë qumështore	10141; 10142	kokë	15	150
	- dhi qumështore	10141; 10142	kokë	80	800
	- dhen qumështor	10141; 10142	kokë	500	8,000
	1015 Prodhimi i mishit				
	- derra	10151	Kokë ¹	2,000	30,000
	-derra	10151	kokë	40	400
	- zogj	10152	Zogj ¹	5,000	60,000

¹ Qarkullim vjetor

3) Personi përgjegjës/bartësi i ekonomisë bujqësore:

- duhet të ketë të kryer minimum shkollim të mesëm apo
- të posedojë certifikatë për trajnim e botuar nga institucionet relevante për mbajtjen e trajnimit sipas Ligjit për arsim shkencor (profesional) dhe trajnim ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 71/06; 117/08; 148/09), së bashku me listën e tematikave nga trajnimi të cilat janë të lidhura me investimin e propozuar²
- nuk mund të jetë më i vjetër se 59 vite pleqëri (për burra) dhe 57 vite pleqëri (për gra) në ditën e fillimit të investimit, duke pasur parasysh kufirin për pensionim prej 64 vite për burra dhe 62 për gra në pajtim me rregullat nga Ligji për sigurim pensional dhe invalidor "Gaz. zyrtare e RM" nr. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05, 70/06, 153/07, 152/08, 161/08, 81/09, 156/09, 83/10).
- personi përgjegjës i personit juridik patjetër të jetë i punësuar në kohë të pacaktuar tek personi juridik- kërkues. Në rastet kur personi juridik ka më tepër persona përgjegjës, personi përgjegjës i cili është parashtrues i Kërkesës për shfrytëzim të mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013 duhet të jetë i punësuar në kohë të pacaktuar tek personi juridik – kërkues.

² **Vërejtje:** Kërkesit të cilët nuk i plotësojnë kushtet për kualifikime arsimore duhet të deklarojnë se se pajtohen të ndjekin trajnim të organizuar në kuadër të Programit për përkrahje financiare në zhvillim rural para se të parashtrojnë kërkesë për pagesë përfundimtare.

3.2.

Lartësia e financimit sipas masës 101

Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme është 5 000 euro (308.025,00 në kundërvlerë denari)

Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme nuk mund ta tejkalojë:

- **200 000 euro** (12.321.000,00 në kundërvlerë denari) nga shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve qëllimi i të cilave është që të arrihen standardet relevante të Bashkësisë Evropiane të lidhura me investimin e parashtruar pas realizimit të investimit apo
- **400 000 euro** (24.642.000,00 në kundërvlerë denari) nga shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve qëllimi i të cilave është pajtimi i plotë i ekonomive bujqësore me standardet relevante të Bashkësisë Evropiane pas realizimit të investimit.

Kufizimet tjera financiare të cilat do të zbatohen:

a) Për përtrirjen e mbjelljeve shumëvjeçare:

- Shpenzimet e pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve bujqësore (në përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investim në sistemin për ujtitje) nuk duhet të kalojnë

Instrument për ndihmë parahyrese të Bashkimi Evropian
për zhvillim rural për 2007-2013

	35% prej shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme, të parapara në kuadër të buxhetit të projektit; - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve (në përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investim në sistemin për ujitje) nuk duhet të kalojnë 70 000 euro (4.312.350,00 në kundërvlerë denari) për projekt i cili ka për qëllim vetëm mbindërtim dhe modernizim të aktiviteteve bujqësore për përpunimin e mbjelljeve shumëvjeçare; b) Për ndërtim dhe rikonstruim të serave prej plasmasi (me përjashtim të folive manuale (me dorë) apo serave ekzistuese prej qelqi - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve bujqësore (në përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investim në sistemin për ujitje) nuk duhet të kalojnë 25% të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme të parapara në kuadër të buxhetit të projektit, derisa projekti i përgjithshëm ka për qëllim rikonstruimin e serave të përhershme prej plasmasi dhe qelqi (me përjashtim të serave në formë tuneli); - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve bujqësore (në përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investim në sistemin për ujitje) nuk duhet të kalojnë 50 000 euro (3.080.250,00 në kundërvlerë denari) nëse projekti i përgjithshëm ka për qëllim vetëm mbindërtim dhe modernizim të aktiviteteve bujqësore për kultivimin e perimeve në sera të plasmasit ose të qelqit (me përjashtim të serave në formë tuneli); c) Për modernizim të kultivimit të perimeve në ambiente të hapura - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve bujqësore (në përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investim në sistemin për ujitje) nuk duhet të tejkalojnë 50.000 euro (3.080.250,00 në kundërvlerë denari) ç) Për ndërtim dhe rikonstruim të objekteve për ruajtjen e blegtorisë: - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në pajisje për ruajtjen e ushqimit për bagëti dhe pajisje të specializuara për prodhimin e ushqimit për bagëti nuk duhet të tejkalojnë 45% prej shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme (me përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme) të parapara në kuadër të buxhetit të projektit, derisa projekti i përgjithshëm ka për qëllim rikonstruimin e objekteve shoqëruese për deponim dhe ruajtjen e ushqimit të bagëtisë dhe ahurit; - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në pajisje të specializuara për prodhimin e ushqimit për bagëti nuk duhet të kalojnë 25% prej shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme për investime (me përjashtim të shpenzimeve të përgjithshme të pranueshme) të parapara në kuadër të buxhetit të projektit, derisa projekti i përgjithshëm ka për qëllim rikonstruimin e objekteve për ruajtjen e derrave për shumim, përfshirë dhe renovimin e objekteve për deponim të ushqimit për bagëti; - Shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve në furnizimin e pajisjeve nuk duhet të tejkalojnë 90 000 euro (5.544.450,00 në kundërvlerë denari) derisa projekti i përgjithshëm ka për qëllim vetëm mbindërtim dhe modernizim të aktiviteteve bujqësore për ruajtjen e derrave për shumim dhe zogjve; Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për ko-financim të një shfrytëzuesi nuk mund të kalojë 530 000 euro në kuadër të periudhës financiare 2007-2013. Një shfrytëzues mund të dorëzojë më shumë kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013, me kusht që të mos e kalon vlerën maksimale të shpenzimeve të pranueshme për financim dhe nëse projektet e mëparshme janë të përfunduara me sukses, gjegjësisht përkrahja financiare është plotësisht e paguar.
4.	Lënda dhe kushtet për shfrytëzimin e përkrahjes financiare për masën 103
	Përkrahja financiare për masën 103 është e dedikuar për sektorin e bujqësisë-ushqimit në sektoret me prioritet venëtar (1031), përpunim dhe plasman të pemëve dhe perimeve (1032), përpunim të qumështit dhe prodhim të produkteve të qumështit (1033), prodhim të mishit të freskët dhe përpunimet e mishit (1034). Grupet e investimeve të sektoreve me prioritet u dedikohen llojeve të investimeve në vijim:
shifra	Lloji i investimit
10311	Investime për furnizim me pajisje për përmirësimin e cilësisë së venës

10321	Investime për ndërtimin dhe përtirjen e objekteve për vendosjen dhe modernizimin e qendrave blerëse të pemëve dhe perimeve																																																														
10322	Investime për furnizim të pajisjeve për përmirësim dhe modernizim të teknologjive për prodhim në kapacitetet për përpunimin e pemëve dhe perimeve																																																														
10331	Investime për ndërtimin dhe përtirjen e objekteve për vendosjen dhe modernizimin e qendrave për grumbullim të qumështit																																																														
10332	Investime për modernizimin dhe freskim teknologjik të kapaciteteve të specializuara për përpunimin e qumështit																																																														
10341	Investime për vendosjen e kapaciteteve për thertore për shpendtari																																																														
10342	Modernizim dhe freskim teknologjik të linjave ekzistuese të thertoreve për lopë, derra dhe shpezë																																																														
10343	Investime në kapacitetet për thertore dhe kapaciteteve për përpunimin e mishit për mbrojtjen e ambientit jetësor																																																														
4.1.	Kërkues për shfrytëzim të mjeteve nga masa 103 mund të jenë persona juridik të qëndrueshëm ekonomikisht të themeluar në rangun e tregtarit të vogël apo të mesëm³ dhe janë të regjistruar në Regjistrin qendror në pajtim me Ligjin për shoqëri tregtare ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10), pa kapital shtetëror në strukturën pronaredhe të cilët janë të regjistruar si të obliguar të TVSh-së sipas Ligjit për TVSh ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 44/99, 59/99, 86/99, 11/00, 8 / 01, 21/03, 19/04, 33/06, 101/06, 114/07, 103/08, 114/09, 133/09). ³Vërejtje:Personat juridik të cilët janë në rangun e tregtarëve të mëdhenj, përkatësisht punësojnë deri 250 persona dhe të cilët kanë qarkullim vjetor i cili nuk tejkalon 50 milionë euro dhe / ose bilanc të përgjithshëm vjetor të gjendjes i cili nuk tejkalon 43 milionë euro mund të paraqiten si kërkues përderisa investimi i është dedikuar një pjese të personit juridik dhe është i dedikuar për përputhshmëri të plotë me standardet relevante të Unionit Evropian. Kërkues për shfrytëzim të mjeteve nga masa 103- lloji i investimit 10321 dhe 10331 mund të jenë edhe kooperativat bujqësore të qëndrueshme ekonomikisht të themeluara në pajtim me Ligjin për kooperativa ("Gaz. Zyrtare e RM" nr 54/02, 84/05) dhe të cilët janë të regjistruar në Regjistrin qendror me veprimtari bujqësore sipas Klasifikimit nacional të aktiviteteve ekonomike ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 147/08) 2) Madhësia e kapaciteteve prodhuese: <table><tr><th rowspan="2">Sektor me prioritet</th><th rowspan="2">Shfrytëzues</th><th rowspan="2">Grupa e investimeve</th><th rowspan="2">Njësia masa⁴</th><th colspan="2">Madhësia e kapaciteteve të pranueshme</th></tr><tr><th>Min.</th><th>Maks.</th></tr><tr><td colspan="6">1031 Venëtari</td></tr><tr><td></td><td></td><td>10311</td><td>hl</td><td>1,500</td><td>55,000</td></tr><tr><td colspan="6">1032 Përpunimi i pemëve dhe perimeve:</td></tr><tr><td></td><td>- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim</td><td>10321</td><td>ton</td><td>500</td><td>3,000</td></tr><tr><td></td><td>- tharje</td><td>10322</td><td>ton</td><td>40</td><td>500</td></tr><tr><td></td><td>- ngrirje</td><td>10322</td><td>ton</td><td>500</td><td>5,000</td></tr><tr><td></td><td>-konservim</td><td>10322</td><td>ton</td><td>500</td><td>5,000</td></tr><tr><td colspan="6">1033 Përpunim të qumështit dhe prodhimeve të qumështit:</td></tr><tr><td></td><td>- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim</td><td>10331</td><td>litër në ditë</td><td>1,500</td><td>30,000</td></tr></table>	Sektor me prioritet	Shfrytëzues	Grupa e investimeve	Njësia masa ⁴	Madhësia e kapaciteteve të pranueshme		Min.	Maks.	1031 Venëtari								10311	hl	1,500	55,000	1032 Përpunimi i pemëve dhe perimeve:							- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim	10321	ton	500	3,000		- tharje	10322	ton	40	500		- ngrirje	10322	ton	500	5,000		-konservim	10322	ton	500	5,000	1033 Përpunim të qumështit dhe prodhimeve të qumështit:							- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim	10331	litër në ditë	1,500	30,000
Sektor me prioritet	Shfrytëzues					Grupa e investimeve	Njësia masa ⁴	Madhësia e kapaciteteve të pranueshme																																																							
		Min.	Maks.																																																												
1031 Venëtari																																																															
		10311	hl	1,500	55,000																																																										
1032 Përpunimi i pemëve dhe perimeve:																																																															
	- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim	10321	ton	500	3,000																																																										
	- tharje	10322	ton	40	500																																																										
	- ngrirje	10322	ton	500	5,000																																																										
	-konservim	10322	ton	500	5,000																																																										
1033 Përpunim të qumështit dhe prodhimeve të qumështit:																																																															
	- kapacitet për grumbullim /kapacitet për ftohje dhe deponim	10331	litër në ditë	1,500	30,000																																																										

- kapacitet për përpunim		10332	litër në ditë	5,000	100,000
1034 Prodhimet e mishit					
Kapacitet për therrije	-shpezë	10341;10342; 10343	Kokë në ditë	5,500	30,000
	-lopë	10342; 10343	Kokë në ditë	15	150
	-derra	10342; 10343	Kokë në ditë	20	300
	-qengja	10343	Kokë në ditë	50	4,000
Përpunim të mishit	- kapacitet për përpunim	10343	ton	2,000	25,000

⁴kapacitete të instaluara:

- **për venë, e shprehur në hektolitra për vit**
- **për pemë dhe perime, e shprehur në ton pemë dhe perime të freskëta, kapacitet vjetor për grumbullim ose në ton prodhim i gatshëm nga përpunimi i pemëve dhe perimeve të freskëta**
- **për qumësht dhe prodhime të qumështit, e shprehur në litra për ditë, kapacitet i grumbullimit apo litra në ditë, kapacitet për përpunim të lëndës së parë**
- **për therrije, e shprehur për kokë në ditë**
- **për përpunimin e mishit, e shprehur në ton për vit**

3) Personi përgjegjës i personit juridik:

- duhet të posedojë shkollim profesional në pajtim me Rregulloren për mënyrën e kontrollit për dituri dhe mënyrën për dhënie të vërtetimeve për dituri themelore të fituar për higjienë të ushqimit dhe mbrojtje të mjedisit jetësor („Gaz. zyrtare e RM“ nr. 118/2005),
- nuk mund të jetë më i vjetër se 59 vite pleqëri (për burra) dhe 57 vite pleqëri (për gra) në ditën e fillimit të investimit, duke pasur parasysh kufirin për pensionim prej 64 vite për burra dhe 62 për gra në pajtim me rregullat nga Ligji për sigurim pensional dhe invalidor “Gaz. zyrtare e RM” nr. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05, 70/06, 153/07, 152/08, 161/08, 81/09, 156/09, 83/10).
- personi përgjegjës i personit juridik patjetër të jetë i punësuar në kohë të pacaktuar tek personi juridik- kërkuar. Në rastet kur personi juridik ka më tepër persona përgjegjës, personi përgjegjës i cili është parashtrues i Kërkesës për shfrytëzim të mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013 duhet të jetë i punësuar në kohë të pacaktuar tek personi juridik – kërkuar.

4.2. Lartësia e financimit sipas masës 103

Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme është 15 000 euro (924.075,00 në kundërvlerë denari)

Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme nuk mund ta kalojë:

- **400 000 euro** (24.642.000,00 në kundërvlerë denari) nga shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve qëllimi i së cilave është që të arrihen standardet relevante të Bashkësisë Evropiane pas realizimit të investimeve apo
- **800 000 euro** (49.284.000,00 në kundërvlerë denari) nga shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve qëllimi i së cilave është pajtimi i plotë i kapaciteteve prodhuese me standardet relevante të Bashkësisë Evropiane të lidhura me investimin e parashtruar pas realizimit të investimit.
- **3.000.000 euro** (184.815.000,00 në kundërvlerë denari) nga shpenzimet e përgjithshme të pranueshme të investimeve të cilat janë dedikuar për vendosjen e kapaciteteve të reja për thertore për shpezë plotësisht të përputhura me standardet e Bashkësisë Evropiane.

Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për ko-financim të një shfrytëzuesi nuk mund të tejkalojë 1.100.000 euro në kuadër të periudhës financiare 2007-2013.

Një shfrytëzues mund të dorëzojë më shumë kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve prej IPARD Programit 2007-2013, me kusht që të mos e kalojë vlerën maksimale të shpenzimeve të pranueshme për financim dhe nëse projektet e mëparshme janë të përfunduar me sukses, gjegjësisht përkrahja

	financiare është plotësisht e paguar.
5.	Lënda dhe kushtet për shfrytëzimin e përkrahjes financiare për masën 302
	Përkrahja financiare për masën 302 është dedikuar për popullatën rurale për investime në sektorët me prioritet: përkrahje të mikro ndërmarrjeve në mjediset rurale (3021) dhe investime për promovimin e aktiviteteve për turizmit rural (3022). Investimet patjetër të realizohen në mjediset rurale (të shënuara në Bashkëngjitje 11: Lista e rrethinave rurale në Republikën e Maqedonisë nga Udhëzuesi për shfrytëzues të mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013). Grupet e investimeve të sektorëve me prioritet u dedikohen llojeve të investimeve në vijim:
shifra	Lloji i investimit
30211	Investim për vendosjen e kapaciteteve përpunuese të ekonomive bujqësore dhe jashtë ekonomive bujqësore
30212	Investim për vendosjen dhe modernizimin e qendrave blerëse për kërpudha dhe bimë shëruese/aromatike dhe bimë për erëza, dhe kapacitete për kultivimin e kërpudhave
30213	Investim për vendosjen e punëtorive të veprimtarive të zejeve tradicionale dhe punëtori për mirëmbajtjen e mekanizmit bujqësor
30221	Investim për rikonstruimin e objekteve të ekonomive bujqësore të dedikuara për turizëm rural, dhe të plotësuar me kapacitete rekreative
30222	Investime për ndërtimin e objekteve hotelierike, vendosje në ambient të hapur (kampe) dhe kapacitete rekreative
5.1.	Kërkues për shfrytëzim të mjeteve nga Masa 302 mund të jenë: a) Për vendosjen e kapaciteteve përpunuese të ekonomisë bujqësore - ekonomi bujqësore të cilët janë të regjistruar në Regjistrin e vetëm për ekonomi bujqësore në MBPE në pajtim me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural ("Gaz. zyrtare e RM" nr. 134/2007, 49/10), b) Për vendosjen e kapaciteteve përpunuese jashtë ekonomisë bujqësore- persona juridik të cilët janë themeluar në pajtim me Ligjin për shoqëri tregtare ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10) dhe janë të regjistruar në Regjistrin qendror tregtar individual apo shoqëri tregtare në rangun e mikro tregtarit; apo si zejtarë në pajtim me Ligjin për veprimtari të zejtarisë ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 62/04, 55/07, 115/10) dhe të regjistruar në Odën e zejtarëve për kryerje të veprimtarisë- prodhim i ushqimit- në pajtim me Listën e veprimtarive përmunuese dhe aktiviteteve prodhuese nga Bashkëngjitja ^ nga Udhëzuesi për shfrytëzuesit e mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013. c) Për vendosje dhe modernizim të qendrave mbledhëse për kepurdha dhe bimë medicinale/aromatike/erëza të cilat janë të themeluara në pajtim me Ligjin për Kooperativa (Gaz. Zyrtare e RM" nr 54/02, 84/05) dhe janë të regjistruar në Regjistrin qendror. ç) për vendosjen e punëtorive të veprimtarive të zejeve tradicionale⁵ dhe punëtori për mirëmbajtjen e mekanizmit bujqësor: - ekonomi bujqësore – të cilët janë të regjistruar në Regjistrin qendror të ekonomive bujqësore në MBPE në pajtim me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural ("Gaz. Zyrtare e RM." Nr. 134/2007, 49/10), - zejtarë – në pajtim me Ligjin për veprimtari të zejtarisë ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 62/04, 55/07, 115/10), dhe të regjistruar në Odën e zejtarëve për kryerje të veprimtarisë përkatëse - persona juridik – të cilët janë të themeluar në pajtim me Ligjin për shoqëri tregtare ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10) dhe janë të regjistruar në Regjistrin qendror si tregtarë individual apo shoqëri tregtare në rangun e mikro tregtarit për kryerje të veprimtarisë përkatëse zejtare. Vërejtje⁵: Lista e veprimtarive të zejeve tradicionale është i shënuar në Bashkëngjitje 7 nga Udhëzuesi për shfrytëzues të mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013. d) për aktivitete në turizmin rural- pronarë apo shfrytëzues të objekteve të vjetra tradicionale, pronarë/koncesioner të fushave me peshq apo koncesioner të ujërave për peshkim sportiv apo pronarë të pyjeve private, të cilët janë: - ekonomi bujqësore – të cilët janë të regjistruar në Regjistrin qendror të ekonomive bujqësore në MBPE në pajtim me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 134/2007, 49/10), - persona juridik – të cilët janë të themeluar në pajtim me ligjin për shoqëri tregtare ("Gaz. Zyrtare e RM"

	nr. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10) dhe janë të regjistruar në Regjistrin qendror si tregtar individual apo shoqëri tregtare në rangun e mikro tregtarit, - zejtarë – në pajtim me ligjin për veprimtari të zejtarisë ("Gaz. Zyrtare e RM" nr. 62/04, 55/07, 115/10), dhe të regjistruar në Odën e zejtarëve). 2) Madhësia e kapaciteteve prodhuese Madhësia e kapaciteteve prodhuese për investime për vendosjen e kapaciteteve përpunuese të ekonomive bujqësore dhe jashtë ekonomive bujqësore: - për përpunimin e pemëve dhe perimeve, kërkuesi duhet të posedojë ose të marrë me qira minimum 0,5 ha hapësirë me pemë ose perime;⁶ - për përpunimin e qumështit, kërkuesi duhet të posedojë së paku 10 lopë për mjelje ose 150 dhen për mjelje ose 50 dhi për mjelje;⁶ - për prodhimin dhe shitjen e mjaltit, kërkuesi duhet të posedojë së paku 30 familje bletësh;⁶ - për përpunimin e bimëve shëruese/aromatike dhe erëzave, kërkuesi duhet të posedojë ose huazojë së paku 0,75 ha tokë për bimë shëruese/aromatike dhe erëza të përmbajtura në Listën për bimë shëruese/aromatike dhe erëza në Pjesën 5 të Udhëzimit për përdoruesit e mjeteve sipas IPARD Programit 2007-2013 - për përpunim dhe shitje të kërpudhave, kërkuesi duhet të posedojë minimum 30m² për kultivimin e kërpudhave. - Përderisa kërkuesi investon në rikonstruimin e objekteve të turizmit rural të ekonomisë bujqësore vreshtare dhe/ose bodrumeve të verës për turizëm rural të përmbushura me kapacitete rekreative, kërkuesi duhet të ketë kapacitet të prodhimit minimal vjetor të ngjashëm me 20hl dhe kapacitet maksimal vjetor të prodhimit të barabartë me 400hl. Vërejtje⁶: Përderisa kërkuesi nuk e plotëson madhësinë e kërkuar të kapaciteteve prodhuese duhet të parashtrojë kontratat e lidhura (për periudhë më së paku për një vit) me prodhues lokal të lëndës së parë për kryerjen e veprimtarisë për përpunim 3) Kërkuesit duhet të dëshmojnë shkallë përkatëse të arsimit të mbaruar profesional gjegjësisht: - Në pajtueshmëri me Rregulloren për mënyrën e kontrollimit të njohurive dhe mënyrën e dhënies së vërtetimeve për arritje të njohurive fillestare për higjienë të ushqimit dhe mbrojtje të ambientit jetësor (Gazeta Zyrtare e RM nr. 118/05) - Në pajtueshmëri me Ligjin për arsim profesional dhe trajnim (Gazeta Zyrtare e RM nr. 71/2006, 117/2008, 148/09), certifikata mund të merret në institucionet për arsim dhe përgatitje profesionale (shkolla për arsim profesional dhe qendra për përgatitje profesionale); - Zejtarët mund të kryejnë aktivitete zejtarie përderisa posedojnë arsim profesional përkatës ose aftësi profesionale përkatëse për kryerjen e aktiviteteve të caktuara zejtare. - Personi përgjegjës për subjektin ligjor nuk mund të jetë më i vjetër se 59 vjet për meshkujt dhe 57 vjet për femrat, duke e marrë parasysh kufirin e moshës për pensionim prej 64 vjetëve për meshkujt dhe 62 vjetëve për femrat në pajtueshmëri me urdhrat nga Ligji për sigurim pensional dhe invalidor (Gazeta Zyrtare e RM nr. 80/93, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 5/01, 85/03, 50/04, 4/05, 84/05, 101/05, 70/06, 153/07, 152/08, 161/08, 81/09, 156/09, 83/10) - Personi përgjegjës në subjektin ligjor duhet të jetë në marrëdhënie të rregullt pune.
5.2.	Lartësia e financimit sipas masës 302 Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme është 5 000 euro (308.025,00 në kundërvlerë denarë) Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme nuk duhet të tejkalojë shumën prej 200.000 euro (12.321.000,00 në kundërvlerë denarë) Kufizime të tjera financiare të cilat aplikohen: – Shpenzimet e pranueshme të përgjithshme të aktiviteteve turistike (vende për shitje, hapësira për

	degustim të verës dhe kapacitete rekreative) nuk duhet të tejkalojnë mbi 25% nga shpenzimet e pranueshme të përgjithshme të investimeve (në përjashtim të gjithsej shpenzimeve të pranueshme të përgjithshme) të parapara në kornizën e buxhetit të projektit, përderisa projekti në tërësi ka për qëllim rekonstruimin e objekteve të ekonomisë bujqësore të dedikuara për turizëm rural; Shuma e përgjithshme maksimale e shpenzimeve të pranueshme për ko-financim të një shfrytëzuesi nuk duhet të jetë mbi 250 000 euro në kuadër të periudhës financuese 2007-2013. Një shfrytëzues mund të dorëzojë më shumë kërkesa për përdorimin e mjeteve nga IPARD Programi 2007-2013, me kusht që të mos kalojë shumën e përgjithshme maksimale të shpenzimeve të pranueshme për financim dhe përderisa projektet e kaluara kanë pasur përfundim të suksesshëm, gjegjësisht përkrahja financiare tërësisht është paguar.
6.	Shpenzimet e pranueshme të përgjithshme Shpenzimet e pranueshme për ko-financim kanë të bëjnë me: a) ndërtim ose rindërtim të objekteve b) furnizim të mbjelljeve shumëvjeçare c) furnizim të makinave dhe pajisjeve të reja, duke i inkuadruar softuerët kompjuterik në shumë të vlerës së tregut të mjeteve ç) shpenzime të përgjithshme të lidhura me shpenzime të pranueshme të dhëna në pikat a), b), dhe c) siç janë arkitektë, inxhinierë dhe shpenzime të tjera konsultative, fizibilitet studime (studime të realizueshmërisë), fitimin e të drejtave dhe licencave në shumë maksimale prej 12% nga shpenzimet e pranueshme të përgjithshme të dhëna në pikat a), b), dhe c) dhe janë në pajtueshmëri me kushtet në vijim: - për projektet me gjithsej shpenzime të pranueshme të investimeve të dhëna në pikat a), b) dhe c) mes 1.000.000 eurove ose në kundërvlerë prej 61.605.000,00 denarëve dhe 3.000.000 eurove ose në kundërvlerë prej 184.815.000,00 denarë, shpenzimet e përpilimit të planit të punës nuk mund të jenë më të mëdha se 5% nga shpenzimet e pranueshme të këtyre investimeve, dhe - për projektet me gjithsej shpenzime të pranueshme të investimeve të dhëna në pikat a), b) dhe c) më të vogla se 1.000.000 euro ose në kundërvlerë prej 61.605.000,00 denarëve, shpenzimet për përpunimin e përpilimin e planit të punës nuk mund të jenë më të mëdha se 5% nga shpenzimet e arsyeshme të këtyre investimeve dhe <u>Shpenzimet e pranueshme specifike sipas llojeve të investimeve janë të dhëna detajisht për secilën masë posaçërisht dhe lloj të investimit në Udhëzimin për përdoruesit e mjeteve sipas IPARD Programit 2007-2013.</u> Shpenzimet e pranueshme të kofinancimit duhet të jenë nga vendet anëtare të Bashkësisë Evropiane, vendet kandidatë për anëtarësim në Bashkësinë Evropiane, vendet kandidat potencial për anëtarësim në Bashkësinë Evropiane dhe vendet shfrytëzues të instrumentit "Fqinjësi dhe partneritet evropian" dhe vende të tjera të cilat kanë qasje reciproke në ndihmën e jashtme të Bashkësisë Evropiane. Lista e këtyre vendeve është e dhënë në <u>Udhëzimin për shfrytëzuesit të mjeteve sipas IPARD Programit 2007-2013</u>
7.	Shpenzimet e papranueshme Shpenzimet në vijim nuk janë të pranueshme për ko-financim: - tatime, duke inkuadruar edhe tatimin e vlerës së shtuar; - tatime doganore dhe tatime tjera importi, ose tatime tjera; - blerje, huamarrje ose qira të tokës dhe objekteve ekzistuese, pavarësisht nga ajo nëse qiraja do të sjellë deri të transferimi i pronësisë së qiramarrësit; - dënime, dënime financiare dhe shpenzime nga kontestet gjyqësore;

	- shpenzime operative; - pajisje dhe makina të përdorura; - tatime bankare, shpenzime për garanci dhe tatime të ngjashme; - shpenzime për konvertim (kthim), të dhëna dhe humbje nga kursi devizor të lidhur me llogarinë në euro të IPARD, si dhe vetëm shpenzime tjera financiare; - kontribute në natyrë; - blerje të të drejtave për prodhime bujqësore, blegtori, bimë vjetore dhe kultivimin e tyre; - çfarëdo mirëmbajtje, amortizim dhe shpenzime për qira; - shpenzime të administratës publike në udhëheqjen dhe zbatimin e ndihmës, pikërisht të atyre në strukturën operative dhe, posaçërisht shpenzimet e regjisë, qiratë dhe rogat e personelit të angazhuar për aktivitete të udhëheqjes, aplikimit, përcjelljes së kontrollit.
8.	Llogaritja e kursit të euros
	Shumat e shprehura në euro llogariten në kundërvlerë denarë sipas kursit të mesëm të euros të vërtetuar nga Banka qendrore evropiane. Për muajin shtator 2010, kursi i euros është 61,605000 denarë për 1 euro (www.ec.europa.eu/budget/infocuro).
9.	Afati për realizimin e investimit
	Periudha e pranueshme për realizimin e secilit investim është më së shumti 24 muaj nga dita e nënshkrimit të Marrëveshjes për përdorim të mjeteve.
10.	Kriteret dhe kushtet e përgjithshme për shfrytëzim
	Kërkuesi duhet të mbushë dhe dorëzojë Kërkesë për shfrytëzim të mjeteve sipas masës përkatëse si dhe: 1. plan afarist, me të cilin tregohet qëndrueshmëria/llogaria ekonomike dhe mundësia për punësime të reja i cili përpilohet në pajtim me <i>Udhëzimin për përpilimin e planit afarist;</i> 2. dokumentacion për procedurë të kryer për mbledhjen e të paktën tre ofertave nga ofrues të ndryshëm të pavarur me specifikimet teknike dhe vendin e prejardhjes për secilin furnizim, mall dhe shërbim veç e veç, si dhe deklarata nga ana e prodhuesit për vendin e prejardhjes së prodhimeve të ofruara, përderisa vlera e përcaktimit individual paraqet shumën më tepër se 10.000 euro, ose në kundërvlerë prej 616.050,00 denarë, gjegjësisht një ofertë nga një ofrues i pavarur me specifikimet teknike dhe vend të prejardhjes për secilin furnizim individual të mallrave dhe shërbimeve si dhe deklarata të prodhuesit për vendin e prejardhjes së prodhimeve të ofruara , përderisa vlera është nën 10.000 euro ose në kundërvlerë prej 616.050,00 denarë. Ofertat duhet të jenë të mbledhura nga persona me të cilët kërkuesi nuk ka lidhje personale dhe farefisnore dhe/ose furnizues që nuk kanë marrëdhënie mes veti në lidhje me pronën. 3. dëshmi për pagimin e tatimeve, në bazë të tatimeve dhe kontributeve ndaj shtetit në bazë të sigurimit shëndetësor, pensional dhe social, 4. dëshmi për pagimin e detyrimeve ndaj Ministrisë së bujqësisë, pylltarisë dhe ekonomisë së ujërave në bazë të marrëveshjes (vetëm për kërkuesit për masën 101 dhe masën 103), 5. dëshmi për sigurimin e mjeteve financiare për realizimin e investimit (vetëm për kërkuesit për masën 103), 6. dëshmi se është pronar i tokës bujqësore ose ka marrëveshje për qira ose të drejtë për shfrytëzim të tokës bujqësore për më së paku 5 vjet gjegjësisht 10 vjet në rast kur investimet kanë të bëjnë me përtëritjen e të mbjellave shumëvjeçare ose vërtetim të sistemit të ujitjes. 7. dëshmi se është pronar i një objekti ose ka marrëveshje për qira ose të drejtë shfrytëzimi të objektit për më së paku 5 vjet gjegjësisht 10 vjet në rast kur investimet kanë të bëjnë edhe me punët ndërtimore. Në rast të ndërtimit të një objekti të ri, duhet të dorëzohet dëshmi për pronësi apo të drejtë për shfrytëzim të tokës për ndërtim,

	8. të përgatit dhe dorëzojë dokumentacion teknik projektues së bashku me planet për ndërtim/rindërtim në qoftë se investimi përfshin edhe punët ndërtimore, dhe dëshmi që projekti i plotëson standardet ndërtimore të Komunës dhe standardet tjera në pajtim me planet urbanistike ose hapësinore 9. dëshmi për shpenzimet e përgjithshme të bëra dhe shpenzimet për përpilimin e planit afarist të bëra pas 01.01.2007, 10. dëshmi për pajtueshmëri të investimit me Strategjinë për zhvillim lokal të komunës në të cilën gjendet investimi. Përderisa komuna ende nuk e ka aprovuar Strategjinë për zhvillim lokal në kohën e dorëzimit të kërkesës për shfrytëzimin e mjeteve, kërkuesi në planin afarist bashkëngjijt analizën e kontributit të investimit për zhvillimin ekonomik lokal në komunën në të cilën gjendet investimi dhe 11. mendim nga trup profesional përkatës për përmbushjen e ligjeve relevante nacionale dhe standardeve relevante të Bashkimit Evropian në lidhje me investimet. Investimet duhet ti plotësojnë standardet minimale nacionale për mbrojtje të ambientit jetësor, shëndetësisë publike, shëndetin e kafshëve dhe bimëve, begatinë e kafshëve dhe mbrojtja gjatë punës deri në momentin kur të silltet vendim për aprovim të përkrahjes financiare . Në rast kur standardet nacionale minimale të cilat janë në pajtim me standardet e Bashkimit Evropian, janë zbatime të reja në periudhën kur kërkesa për përkrahje financiare është dorëzuar, përkrahja mund të ndahet pa dallim të papërshtatshmërisë me standardet por me kusht që zbatimet e reja të standardeve të arrihen me realizimin e investimit. Dokumentet të cilat jepen në bazë të librave publik ose sistemit institucional të evidentimit nuk duhet të jenë më të vjetër se tre muaj nga dita e publikimit në shpalljen publike. Në pajtueshmëri me Rregullimin për mënyrën dhe procesin e përdorimit të përkrahjes financiare për masat e zhvillimit rural të financuara nga ana e Komponentit V – IPARD nga instrumenti për ndihmë para anëtarësimit IPA (“Gazeta Zyrtare e RM” nr. 112/09) dokumentet të cilat dorëzohen në mbështetje të kërkesës për përdorimin e mjeteve duhet të jenë në origjinal në gjuhën maqedonase ose kopje të vulosur në noter, nëse nuk është e përcaktuar ndryshe. Nëse dokumentacioni është në gjuhë tjetër e njëjta duhet të jetë e shoqëruar me përkthim në gjuhën maqedonase e vulosur nga përkthyes zyrtar, mirëpo nëse bëhet fjalë për dokument zyrtar të një shteti tjetër atëherë duhet të jetë e verifikuar me apostil Informata më të detajuara për kërkesa specifike për pranueshmëri janë të shprehura në <i>Udhëzim për shfrytëzuesit e mjeteve sipas IPARD Programit 2007-2013.</i>
11.	Procedura para Agjencisë 1. Procedura e Agjencisë prej pranimit të Kërkesave deri në realizimin e marrëveshjes për shfrytëzimin e mjeteve përbëhet nga: 1. Kontroll të kompletimit të dokumenteve të dorëzuara në pajtueshmëri me dokumentet e kërkuara sipas masave dhe llojeve të investimeve dhe atë: • Nëse dokumentet janë të dhëna nga institucionet përkatëse; • Nëse dokumentet i posedojnë të gjitha elementet me të cilat dëshmojnë se janë të besueshme (vulë, nënshkrim të personit përgjegjës, datë etj.) • Nëse dokumentet janë me afat të vazhdimi i cili është i cekur në <i>Kërkesën për shfrytëzimin e mjeteve</i>; Kërkuesi duhet të kryejë plotësim të kërkesave të paplotësuara për shfrytëzimin e mjeteve në bazë të lajmërimit të fituar me shkrim nga ana e Agjencisë. Afati për plotësimin e kërkesave të paplotësuara nuk mund të jetë më i shkurt se 8 ditë. 2. Kontroll të përshtatshmërisë së kërkesës për shfrytëzim të mjeteve bëhet me qëllim që të vërtetohet:

	- Nëse dokumentet e dorëzuara argumentojnë plotësim të kriterëve dhe kushteve për pranueshmëri të aktiviteteve të propozuara investuese; - Nëse investimi i propozuar është ekonomikisht dhe financiarisht i realizueshëm dhe i përmbajtur, i cili kontrollohet përmes analizës së parametrave të përmbajtur në planin e bashkëngjitur afarist; - Nëse investimi i propozuar për të cilin kërkohet përkrahje financiare nuk është i financuar nga burime të tjera publike të mjeteve (Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe donatorët ndërkombëtar); - Nëse çmimet e aktiviteteve të propozuara investuese janë në kuadër të çmimeve të tregut përmes analizës së çmimeve referente për aktivitete përkatëse. Me qëllim të vërtetimit të autenticitetit të parametrave teknik, të dhënave ekonomike dhe financiare, Agjencia ka të drejtë të kërkojë dokumente dhe informata shtesë si bazë për sjelljen e vendimit. Verifikimin e besueshmërisë së të dhënave në Kërkesën për shfrytëzim të mjeteve e kryejnë persona të autorizuar të Agjencisë me kontrollim në vendin e ngjarjes. Rangimi u bëhet të gjitha kërkesave të kompletuara dhe të përshtatshme për shfrytëzimin e mjeteve në pajtueshmëri me tabelat e paraqitura për rangim sipas masave më të veçuara. Përkrahja financiare do të aprovohet për të gjitha kërkesat e kompletuara dhe të përshtatshme për shfrytëzimin e mjeteve në kuadër të mjeteve në dispozicion sipas masës në bazë të kontrollimit administrativ të bërë në vend të ngjarjes. Kërkesat e pakompletuara dhe jo përkatës, si dhe kërkesa për shfrytëzimin e mjeteve të cilët kanë numër më të vogël të pikëve në lidhje me mjetet në dispozicion sipas masës, do të jenë të refuzuara me Vendim. Me kërkesin, kërkesa e të cilit për shfrytëzim të mjeteve është e refuzuar, nënshkruhet Marrëveshje në afat prej 30 ditëve nga dita e marrjes së Vendimit për aprovim të mjeteve nga IPARD Programi. Kërkesit nuk guxojnë të fillojnë me realizimin e investimeve para nënshkrimit të Marrëveshjes për shfrytëzim të mjeteve me Agjencinë, në përjashtim të aktiviteteve të lidhura me shpenzimet e përgjithshme (përpilimin e planit afarist, fizibili studimit (studimit të realizueshmërisë), arkitektët, dokumentacioni për projekte). Pas mbarimit të investimit, kërkesi është i detyruar të dorëzojë në Agjenci kërkesë për pagesë në afatin e vërtetuar në Marrëveshje për shfrytëzimin e mjeteve. Kërkesi i cili do të nënshkruajë marrëveshje me Agjencinë është i obliguar që investimin që është lëndë e marrëveshjes mos ta huazojë, mos ta japë me qira, mos t'ia ndërrojë synimin dhe lokacionin e të njëjtës gjatë tërë kohës së marrëveshjes gjegjësisht 5 vjet nga pagesa e fundit të mjeteve financiare. Kontrollim në vend të ngjarjes dhe aplikim të mbikëqyrjes ndaj marrëveshjes bëjnë persona të autorizuar nga institucionet relevante të Republikës së Maqedonisë dhe Bashkimit Evropian. Në pajtim me Ligjin për themelimin e Agjencisë për përkrahje financiare në bujqësi dhe zhvillim rural,(Gaz. Zyrtare e RM" nr. 72/07, 5/09), Agjencia vendos në lidhje me kërkesën e dorëzuar për shfrytëzimin e mjeteve gjegjësisht kërkesë për pagim më së voni në afat prej tre muajve nga dita e mbarimit të afatit për dorëzim të kërkesës për përdorim të mjeteve, gjegjësisht të Thirrjes publike për dorëzim të kërkesave për shfrytëzim të mjeteve dhe tre muaj nga dita e pranimit të kërkesës për pagim. Kërkesat për shfrytëzim të mjeteve, si dhe dokumentet e bashkëngjitura nuk kthehen.
12.	Kriteret për zgjedhje të përdoruesve
12.1.	Kriteret për rangim të kërkesave sipas masës 101 Kërkesat të cilat i plotësojnë kushtet për shfrytëzimin e përkrahjes financiare për masën 101 rangohen me pika në këtë mënyrë:

	Qëllimet e masës	TREGUES	Pikat në rast të përmbushjes	Maks.
1	Përkrahja e shoqatave të zejtarëve dhe aktiviteteve zejtare	Përderisa investimi është propozuar nga ana e bujqve individual, të cilët janë anëtarë të kooperativës bujqësore ose shoqatave të bujqve	35	35
		Përderisa investimi është e propozuar nga kooperativa bujqësore	30	
		Përderisa investimi është e propozuar nga persona juridik të përcaktuar nga shoqatat e bujqve	25	
2	Përparimi i mbrojtjes së rrethinës	Përderisa investimi është i orientuar drejt vendosjes së sistemit për kursim të energjisë dhe kursimit të ujit në ekonominë bujqësore, si dhe përparim të praktikave bujqësore për mbrojtje të ambientit jetësor	25	25
3	Përmirësim të strukturës gjinore dhe moshës në hapësirat rurale	Përderisa bartës të ekonomisë bujqësore për të cilën është e dhënë investimi është grua	15	30
		Përderisa investimi është i propozuar nga ana e bujqve të rinj (mes moshës 18 dhe 40)	15	
4	Orientimi tregtar i prodhimit bujqësor	Përderisa dorëzimi i prodhimit primar të prodhuar në ekonominë bujqësore në rrjetin e tregut për ushqim është në bazë të rrugës së marrëdhënieve të marrëveshjes	10	10
			GJITHSEJ	100

12.2.

Kriteret për rangim të kërkesave sipas masës 103

Instrument për ndihmë parashyrtë të Bashkimi Evropian
për zhvillim rural për 2007-2013

Kërkesat të cilat i përmbushin kushtet për përdorim të përkrahjes financiare për masën 103 janë të ranguar në këtë mënyrë:

	Qëllimet e masës	TREGUES	Pikat në rast të përmbushjes	Maks. pikë
1	Qëllimi i projektit	Përderisa investimi është për qëllim të modernizimit dhe përkryerjes teknologjike të ndërmarrjeve ekzistuese gjatë kohës së mbylljes së ndërmarrjeve të vjetra	30	30
		Përderisa investimet kanë për qëllim hapjen e qendrave për mbledhjen e pemëve dhe perimeve të freskëta dhe qumështit të papërpunuar ose thertoreve për kafshë.	25	
		Përderisa investimet kanë për qëllim modernizimin dhe përsosshmërinë teknologjike të ndërmarrjeve ekzistuese me qëllim të rritjes së kualitetit të prodhimit.	20	
2	Mbrojtja e ambientit jetësor	Përderisa investimet kanë për qëllim zvogëlimin e ndikimit negativ ndaj ambientit jetësor përmes pastrimit të ujit	15	30
		Përderisa investimet kanë për qëllim pastrimin e mbeturinave dhe riciklimin në kohën e valorizimit të nus prodhimeve	15	
3	Kontroll i përmirësuar i kualitetit të prodhimeve	Përderisa investimet kanë për qëllim hapjen e laboratorëve ose modernizim të atyre ekzistues	15	25
		Përderisa investimet kanë për qëllim pajisjet për mbikëqyrje të kualitetit, sistemeve për kontrollim dhe përcjellje	10	
4	Marrëdhënie të kontraktuara me prodhues individual bujqësor	Përderisa investimi ka të bëjë me modernizimin e ndërmarrjeve ekzistuese, ndërsa furnizimet personale dhe marrëdhëniet e kontraktuara me prodhues bujqësor individual përfshijnë më së paku 50% të furnizimeve dhe kanë të bëjnë me periudhën prej më pak se një vjet	15	15
		Përderisa bëhet fjalë për investime të reja, ndërsa furnizimet personale dhe marrëdhëniet kontraktuese me prodhuesit bujqësor individual përfshijnë më së paku 50% të furnizimeve të lëndëve të para për periudhën prej më pak se një vit pas përfundimit të projektit.	10	
			GJITHSEJ	100

	Qëllimet e masës	TREGUES	Pikat në rast të përmbushjes	Maks. pikë
12.3.	1	Qëllimi i projektit	Përderisa shfrytëzuesi është kompani për përpunimin e mishit	40
			Përderisa shfrytëzuesi është thertore	
	2	Mbrojtje të ambientit jetësor	Përderisa shfrytëzuesi ka lidhje me kanalizimin publik	30
			Përderisa shfrytëzuesi përdor gropa për ujëra të zeza si sistem e kanalizimit	
	3	Ndihmë për gra dhe operatorë të rinj ekonomik	Përderisa personi përgjegjës tek personi juridik është grua	30
			Përderisa investimi është propozuar nga operatorë të ri ekonomik të moshës prej 18 deri 40 vjet	
			GJITHSEJ	100
Kritere për rangim të kërkesave sipas masës 302 Kërkesat të cilat i përmbushin kushtet për shfrytëzim të përkrahjes financiare për masën 302 rangohen me pika në këtë mënyrë:				
1	Lokacioni i projektit	TREGUES	Përderisa investimi është i vendosur në komunat me qendra rurale, vendbanime malore dhe kodrinore, zona kufitare, zona të pazhvilluara ekonomike ose specifike	15
			Përderisa investimi është i vendosur në komunë e cila gjendet në afërsi të zonës së mbrojtur në pajtim me Ligjin për mbrojtje të natyrës (Gazeta Zyrtare e RM nr. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10)	10
			Përderisa investimi është i vendosur në komunën e cila është e afërt me trashëgiminë kulturore ose gjetjet arkeologjike e cila është e emëruar në pajtim me Ligjin për mbrojtje të trashëgimisë kulturore (Gazeta Zyrtare e RM nr. 20/04, 115/07)	10
				35

		2	Krijim i mundësive për punësim	Përderisa investimi parasheh mundësi për punësim të më së paku 5 ndërsa më së shumti 10 personave	15	15	
				Përderisa investimi parasheh mundësi për më së paku tre punësime të reja	10		
				Përderisa investimi parasheh mundësi për më së paku një punësimi të ri	5		
		3	Mbrojtje e traditës dhe trashëgimisë	Përderisa investimet i respektojnë cilësitë tradicionale nga hapësirat rurale atje ku janë të vendosura (pamje tradicionale e ndërtimeve të jashtme dhe të brendshme, recetat tradicionale, kuzhinë, zejtari etj.)	20	20	
		4	Promovim i veprimtarive bashkëpunuese	Përderisa bëhet fjalë për projekte të përbashkëta të cilat kyçin partneritete private mes operatorëve të ndryshëm ekonomik rural	10	10	
		5	Përmirësimi i strukturës gjinore dhe moshës në hapësirat rurale	Përderisa personi përgjegjës ndaj personit ligjor është grua gjegjësisht udhëheqës i ekonomisë bujqësore për të cilën dërgohet investimi është grua	10	20	
				Përderisa investimi është i promovuar nga persona të moshës prej 18 deri 40 vjet	10		
				GJITHSEJ			100

